

EGY BÚVÁR ÉS ZENÉSZ TANZÁNIÁBÓL – T. HORVÁTH ATTILA INTERJÚJA

T. Horváth Attila
könyvtáros, történész PhD
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem
afurika@freemail.hu

Magyarországon alig valamivel több, mint ezer olyan ember él, aki Fekete Afrikából érkezett, többségük nyugat-afrikai, főként nigériai. Tavaly október óta azonban a kis létszámú hazai kelet-afrikai közösség egy új taggal bővült: hazánkba érkezett Deus Kizenga Tanzániából. Zanzibáron dolgozott bűvár-oktatóként amikor megismerkedett egy magyar lánnyal, akit követett hazánkba. Az alábbiakban a „Feketén-Fehéren – Itt vagyunk!” projekt keretében készült interjút olvashatják vele.

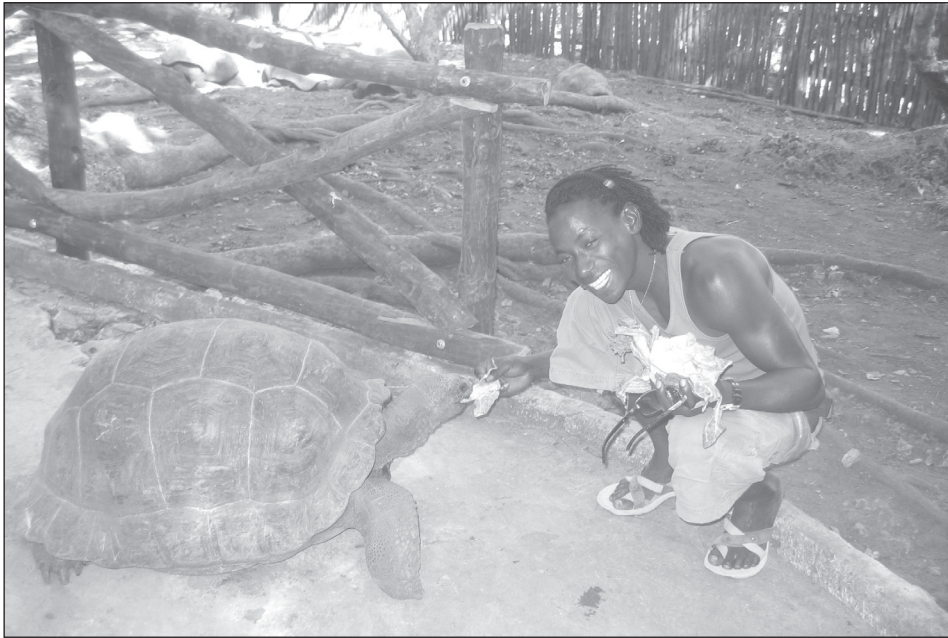
Mesélj magadról, honnan érkeztél és mivel foglalkoztál korábban?

1974-ben születtem Dar es-Salaamban. Egyébként Manderában laktunk, amely egy kis település, Bagamoyóhoz van közel. Még kisgyerek voltam, amikor Darba költöztünk. Amikor ötödikes lettem, édesanyám rákos lett, és visszaköltöztünk a faluba. Megműtötték, de sajnos két évre rá meghalt. Mivel édesapám nem élt velünk, nagyszüleim neveltek tovább. Elkerültem

Morogoróba, egyházi szemináriumba. Sajnos itt hibát követtem el, kiszöktünk egy barátommal a diszkóba, úgyhogy el kellett hagynunk az intézményt...

A zene szeretete nem új keletű dolog nálad...

Igen, mindig is szerettem a zenét. Amikor Morogorót otthagytam, Bagamoyóba mentem a nagynénémhez. Itt mindenféle kisebb munkát elvállaltam, hogy ki tudjam fizetni a középiskolai tandíjat. Emellett elkezdtem járni egy művészeti iskolába, ahol hagyományos dobolást, táncot, színészkedést tanultam. Ezután Darba mentem, ahol házakat festettem, dekoráltam, ezt a fajta munkát mind a mai napig nagyon szeretem. Kitanultam az asztalosságot is, és Kekóban kaptam munkát. Ez Temeke városrészen belül van és arról híres, hogy rengeteg asztalos dolgozik itt, akik főleg bútort készítenek. Mivel látták, hogy jól rajzolok, bútortervezéssel kezdtem el foglalkozni. A mesterek többsége általában csak egy-két bejáratott mintával dolgo-

Deus Zanzibáron

zik, de igény volt arra, hogy különféle más stílusú bútor is készüljön. Terveket készítettem és adtam el, alkalomadtán be is tanítottam az asztalosokat. Szabadidőmben pedig elkezdtem színészkedéssel foglalkozni. Tanzániában nagyon népszerűek a komikus színészi csoportosulások. Többféle stílus létezik, mi az amerikaiakét csináltuk. Hatan voltunk alapítók, egy iskolában próbáltunk az órák után, mert az igazgató megengedte, hogy ott lehessünk. Alig egy hét múlva rengetegen jöttek, hogy csatlakozzanak hozzánk, mindenki színész akart lenni. Fiatalok, öregek, gyerekek, mindenki. Próbáltunk, helyzetgyakorlatokat tartottunk, sokat profitáltam abból, hogy ilyeneket már tanultam Bagamoyóban. Több mint negyven tagja lett a csoportnak, így már nemcsak humoros, hanem drámai színdarabokat is próbáltunk. Egy

barátom lett az igazgató, én a helyettese és más tisztségekre is választottunk embereket. Hivatalosan is bejegyeztük a csoportot, így lettünk mi a Kilimanjaro Arts Group. Nemcsak drámai és humoros darabokat, hanem táncot, akrobatikát, divatbemutatót is rendeztünk. Sajnos annyira sok szervezőmunkát igényelt tőlem ez a tevékenység, hogy láttam, hosszú távon nem fogom bírni, ezért amikor 2000-ben Zanzibárra mentem, kiléptem tőlük. Utánam már nem volt senki, aki akkora erőbedobással szervezett volna, mint én, ezért a csoport több darabra esett szét, de sokan ma is színészkednek közülük.

Zanzibáron mit kezdél el csinálni?

Egy barátom mondta, hogy mivel jól faragok és festek, Zanzibáron jó lehetőségeim lennének, hogy szállodákat és

magánházakat dekoráljak. Egy kőműves unokatestvéremhez mentem, aki főleg szállodákat épített, felújított, és éppen egy Ras Nungwi nevű szállodában volt egy nagyszabású megbízása. Nungwi egyébként egy település Zanzibár északi részén, egy turistaparadicsom gyönyörű tengerparttal és búvárkodási lehetőséggel. A szálloda igazgatója egy Kenyából származó fehér nő volt, akinek feltűnt, hogy munka után én nem megyek haza, mint a többi munkás, hanem segíték tervezni, számolni a rokonomnak. Meg is kérdezte, hogy miért vagyunk mi mindig együtt, mire unokatestvérem válaszolta, hogy ő a rokonom, aki sok mindenhez ért, fest, farag és segít nekem. A hölgy megörült, mert pont keresett valakit hasonló munkákra a szállóba, így hát ott maradtam. Nem sokkal később egy bűvár centrumot kellett kifestennem különféle tengeri állatokkal. Ide éppen ekkor érkezett egy új igazgató Angilából, aki szuahéliül egy szót sem beszélt. Segítettem neki a helyi erőkkal való kommunikációban, míg végül megbeszélték a főnökömmel, hogy átmegyek hozzá dolgozni, segíteni a szervezésben, szobafoglalásban, recepción, egyszóval mindenféle szállodás munkában. Az egyetlen probléma csak az volt, hogy ekkor még egyáltalán nem tudtam úszni. Egyszer jött egy csoporttal egy öreg francia, aki kérdezte, hogy miért nem megyek én is a búvárokkal a tengerre? Mondtam, hogy annak az az oka, hogy nem tudok úszni, mire ő azt válaszolta, hogy ő Európában úszómester, és ha akarom, a napi munkám után megtanít úszni engem. Így hát elkezdtük az órákat. Szorgalmasan gyakoroltam minden nap, és egészen jól megtanultam úszni, úgyhogy a főnököm

megkérdezte, miért nem végzek el egy búvártanfolyamot is? Azt válaszoltam, hogy az nagyon sokba kerül. Ő megbeszélte a cég főnökével, hogy a fizetésemből levonják a tanfolyam díját, valamint az egyéb merülések díját, mert a gyakorlat megszerzéséhez sok merülésre van szükség, és az külön pénzbe kerül. Idővel több különböző búvárvizsgát tettem, vízimentést, elsősegélyt tanultam például, és így oktató lettem, búvárcsoportokat vezettem. Egész Zanzibáron összesen talán négy-öt olyan helyi születésű személy van, aki ilyen végzettséget szerzett. Kenyaiak többen vannak, sokan itt dolgoznak, meg persze az oktatók többsége európai, vagy amerikai.

Mikor kezdtél el zenével foglalkozni?

Mint már említettem, régóta érdekel a zene. A búvárkodás mellett volt időm ezzel is foglalkozni, de a zenélést inkább csak szórakozásból csinálom. „Bongo Flava” (a flava az angol flavour szóból eredeztethető, mely ízt, zamatot jelent – *a szerk.*) stílusban íródnak dalaim. Ez a hip-hopnak, rapnek és a helyi zenei stílusoknak a keveréke és a kilencvenes évektől kezdve nagyon népszerű a tanzániai városi fiatalság körében. A szövegek gyakran szuahéli városi szlengben íródnak, ezeket jórészt csak a fiatalok értik, az idősebbek ez a nyelvjárást pusztán a „tisztá szuahéli” megcsúfolásának tartják. Legsikeresebb dalom címe „Damu yangu” azaz a „Az én vérem”. Olyan kérdésről szól, amely nagyon sok tanzániai számára mindennapi tapasztalat. Arról a feszültségről, amely a korábbi házaságból származó gyerek és az új szülő között fennáll. Nagyon elítélem azt, ha a szülőnek ellenérzései vannak a mosto-

hagyerekével szemben, mert a gyermek nem tehet erről, a felnőtteké a felelősség, erről írtam a dalt. Ez a szám 2006-ban felkerült a slágerlistán a legjobb tíz közé, így az egész országban megismerték; nagyon népszerű lett, a rádiók rendszeresen játszották. Rengetegen gratuláltak, és mondták, hogy mennyire mélyen érintette őket a dal mondanivalója, mintha az ő életükről írtam volna.

Szoktam dalokat, szövegeket írni mostanában is. Nagyon sok zenészt ismerek, akik sztárok hazámban. Gyakran megkérnek, hogy segítsék nekik a szövegírásban. Sajnos a zenei karrier Tanzániában is egész embert és sok pénzt kíván, így nem könnyű ezen a pályán sem érvényesülni.

Milyen benyomásaid vannak Magyarországról?

Mielőtt megismertem Klaudiát, a feleségemet – egyébként pár nappal ezelőtt

volt az esküvőnk – már hallottam Magyarországról. A Magyarországon gyártott Nokia telefonok a legjobbak és legdrágábbak közé tartoznak Tanzániában, és ezért mindenki úgy gondolja, hogy ahol ilyen telefonokat gyártanak, csak jó ország lehet (*nevet!*) Találkoztam turistákkal is Magyarországról, Klaudia is így érkezett Zanzibárra.

Az első benyomásaim jók voltak, az emberek kedvesek voltak, csak az volt furcsa, hogy mindenki megbámul, főleg a kisgyerekek, és nemcsak vidéken, hanem Budapesten is. Kérdeztem is Claudiát, hogy itt egyáltalán nincsenek afrikaiak, hogy ennyire különösnek találják? Azt mondta, hogy vannak, de csak kevesen, ezért az emberek ritkán találkoznak velük.

Mint a legtöbb afrikai, korábban én is azt gondoltam, hogy Európában mindenkinek könnyű az élete, van munka, pénz, gazdagság, stb. Most, hogy itt

Deus Budapesten

élek, látom, hogy nem egészen így van, nagy különbségek vannak a különféle országok és régiók között. Nagyon a fizetések, de sokkal magasabbak az árak is itt. Egy BKV villamosjegy árából például Zanzibáron vagy hatvan kilométert utazhatnánk.

Budapesten élek, de sok szép dolgot láttam az országban, szép a környezet. Balatonlellén a feleségem révén jártam sokat, mert a családja ott él. Egyelőre szeretnénk Magyarországon maradni, de a legnagyobb kérdés az, hogy talál-e munkát.

Hogy állsz a magyar nyelvvel? Tudsz beszélgetni másokkal?

Úgy látom, hogy az a legnagyobb akadálya annak, hogy munkát találjak, hogy nem beszélek magyarul, a magyarok pedig általában nem beszélnek angolul, persze szuahéliül még annyira sem. Sok tervem, ötletem van, tarthatnék például afrikai dobolás vagy táncórákat, de a magyar nyelv hiánya miatt nem nagyon tudnék kommunikálni.

Járok rendszeresen edzőterembe, nagyon szeretek sportolni, itt vannak haverjaim, akikkel jóban vagyok. Nem tudták, hogy hol van Zanzibár, de hála a modern digitális technikának, az iphone-okon van szua-

héli menü is, ezért mindig kérdezik, hogy ez a szó mit jelent, az a szó mit jelent, és én is tudok képeket mutatni Zanzibárról, Tanzániáról. Úgy látom, érdeklődök az emberek. Hallottam, hogy vannak olyanok is, akik nem szeretik az afrikaiakat, de nekem jók a tapasztalataim.

Úgy látom, hogy nehéz ugyan a magyar nyelv, de gyorsan belejönnek, mert a nyelvi környezet sokat számít. Rájöttem egyébként egy érdekes dologra: a magyarok közül sokan azt mondják, hogy nem tudnak angolul. Idővel aztán kiderül, hogy egy csomó mindent értenek, meg beszélni is tudnának, de nem mernek megszólalni. Ez nekem különös, mert Afrikában az emberek nem félnek használni egy adott nyelvet, a többnyelvű környezet miatt minden gond nélkül mernek beszélni.

Milyen terveid vannak a közeljövőre?

Először is szeretnék munkavállalási engedélyt kapni. Emellett keresem a kapcsolatot a többi itt élő kelet-afrikai-val, hátha tudnak segíteni. A magyart is tanulnom kell, hogy minél előbb tudjak kommunikálni.

Köszönöm a beszélgetést.

EURÓPAI INTEGRÁCIÓS ALAP

A projekt az Európai Unió **Európai Integrációs Alapjának** támogatásával valósul meg.

